

Java is toegepast. Hoe dat zij, op 9 mei '42 kwam bevel dat de distinctieven afgelegd en ingeleverd moesten worden. Protesten baatten niet. De uitvoering van de maatregel leidde tot grote verwarring: tussen de tienduizenden gevangenen vielen alle zichtbare hiërarchische onderscheidingen weg. Dat bleef zo, totdat van Tokio de instructies uitgingen waartoe op 15 augustus '42 besloten was. Eind augustus konden de kampoudsten bekendmaken dat de distinctieven teruggegeven zouden worden. In een van de kampen bij Tjimahi werd dit meegedeeld in de vorm van een boodschap van keizer Hirohito, 'dat het', aldus het verslag van een der officieren,

'deze in zijn grote goedheid had behaagd, ons niet langer als rebellen . . . te beschouwen, maar als echte krijgsgevangenen. We mochten onze rangsonderscheidingstekenen weer dragen . . . Deze bekendmaking ontlokte verschillende opmerkingen als: 'de schoften beginnen nattigheid te voelen', 'de ploerten krijgen in de gaten dat ze de oorlog nog niet gewonnen hebben en nu beginnen ze hem te knijpen dat ze later ter verantwoording zullen worden geroepen', enzovoort.'¹

*

Het bevel tot inleveren van de distinctieven had al protesten uitgelokt, maar die waren nog veel krachtiger, toen bevolen werd, man voor man een plechtige verklaring van gehoorzaamheid af te leggen. Niet alleen gaven de krijgsgevangenen met het afleggen van die verklaring de hun door de Conventie gewaarborgde rechten prijs (met inbegrip van het recht om te vluchten) maar in de Japanse tekst van de verklaring was veelal sprake van 'trouw zweren' en trouw zweren aan een vijandige mogendheid werd in eerste instantie door vele betrokkenen, met name door vele officieren, als onaanvaardbaar beschouwd. Op West-Java luidde de Japanse verklaring, letterlijk vertaald: 'Ik, ondergetekende, zweer plechtig trouw en gehoorzaamheid aan alle bevelen van het Japanse leger' – de letterlijke vertaling daarentegen van de in het Indonesisch bijgevoegde tekst (een Nederlandse of Engelse tekst was er niet) luidde: 'Ik, ondergetekende, verklaar plechtig trouw en eerbiedig te zijn aan het Japanse leger.' Het verschil tussen 'zweer' en 'verklaar plechtig' leek er

¹ J. van Baarsel: 'Onder de Jappen', p. 32.